

Kosztolányi Dezső

A szegény kisgyermek panaszai



*Mercator
Stúdió*

Felelős kiadó a Mercator Stúdió vezetője.

Műszaki szerkesztés, tipográfia: Dr. Pétery Kristóf

ISBN 978-963-607-617-7

Mercator Stúdió, 2009

Mercator Stúdió Elektronikus Könyvkiadó
2000 Szentendre, Harkály u. 17.

www.akonyv.hu

Tel/Fax: 06-26-301-549

Mobil: 06-30-305-9489

e-mail: peteryk@t-online.hu

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

**A SZEGÉNY KISGYERMEK
PANASZAI
(1910)**

Tartalom

| | |
|---|----|
| Mint aki a sínek közé esett... | 6 |
| És látom Őt, a Kisdedet | 7 |
| A doktor bácsi. | 8 |
| Múlt este én is jártam ottan. | 9 |
| Ó, a halál. | 10 |
| Még büszkén vallom, hogy magyar vagyok | 11 |
| Azon az éjjel | 12 |
| Már néha gondolok a szerelemre. | 13 |
| Az iskolában hatvanan vagyunk. | 14 |
| Mostan színes tintákról álmodom. | 15 |
| Ti, akik zárt ajtók előtt szepegtek, | 16 |
| Ó, hányszor látlak mégis bennetek | 17 |
| Este, este... | 18 |
| Mikor az este hirtelen leszáll, | 19 |
| A kis mécs. | 20 |
| Mi ez, mi ez? | 21 |
| Én félek. | 23 |
| Ódon, ónémet, cifra óra | 24 |
| Lánc, lánc, eszterlánc, | 26 |
| Akárcsak egy kormos szénégető, | 28 |
| Apámmal utazunk a vonaton. | 29 |
| Egy téli délbén. | 30 |
| Anyuska régi képe. | 31 |
| Szegény anyám csak egy dalt zongorázik. | 32 |
| Én öngyilkos leszek... | 33 |
| A rokonok. | 34 |
| Öreganyó. | 36 |
| Halottak napján. | 37 |
| Miért zokogsz fel oly fájón, busan | 38 |
| A játék. | 39 |
| Mély éjeken hányszor nézlek, te Térkép, | 40 |
| A kis kutya. | 41 |
| Úgy élünk együtt, két kis idegen, | 42 |
| A rút varangyot véresen megöltük. | 43 |
| A kis baba. | 44 |
| Féltizenkettő. | 45 |

| | |
|---|----|
| Künn a sárgára pörkölt nyári kertben | 46 |
| Ez a beteg, boros, bús, lomha Bácska. | 47 |
| A napraforgó, mint az örült | 48 |
| Szemem gyakorta visszánéz | 49 |
| Ott az a vén, vidéki gyógytár. | 50 |
| A patikának üvegajtájában | 51 |
| A rosszleányok – mondják – arra laknak, | 52 |
| A délután pezsgett a poros utcán, | 53 |
| Az első ősz. | 54 |
| Ha néha-néha meghal valaki, | 56 |
| Egyszer pedig magamba mentem. | 57 |
| Kip-kop, köveznek. | 58 |
| Az áprilisi délutánon | 59 |
| Mi van még itt? | 60 |
| Milyen lehet az élet ott kívül? | 62 |
| A délutánoktól mindig futottam. | 63 |
| Jaj, az estét úgy szeretem. | 64 |
| Ilyenkor a szobánk, mint a sziget, | 65 |
| A sakk. | 66 |
| Oly jó ébredni. | 67 |
| A húgomat a bánat eljegyezte, | 68 |
| Nagy társaság. | 69 |
| A nagymamámhoz vittek el aludni | 70 |
| Fényképek. | 71 |
| Gyakran megyek el most halotti házak kapujánál, | 72 |
| Jaj, hova lettek a zongorás estek, | 73 |
| Másként halálos csend és néma untság. | 74 |
| Menj, kisgyerek. | 75 |

Mint aki a sínek közé esett...

Mint aki a sínek közé esett...
És általérzi tűnő életét,
míg zúgva kattog a forró kerék,
cikázva lobban sok-sok ferde kép,
és lát, ahogy nem látott sose még:
Mint aki a sínek közé esett...
a végtelent, a távol életet
búcsúztatom, mert messze mese lett,
mint aki a sínek közé esett:
Mint aki a sínek közé esett –
vad panoráma, rémes élvezet –
sínek között és kerekek között,
a bús idő robog fejem fölött,
és a halál távolba mennydörög,
egy percre megfogom, ami örök,
lepkéket, álmot, rémest, édeset:
Mint aki a sínek közé esett.

És látom Őt, a Kisdedet

És látom Őt, a Kisdedet,
aki fehérlő ingbe lépdel.
Még lopva-lopva rám tekint
és integet szőke fejével.
Arany gyertyácskát tart keze
és este félve ül le mellém.
Hallom kacagni csöndesen,
s látom alvó fejét a mellén.
Ő a pap, az igaz, a szent,
bámulom, mint egy ismeretlent.
Gyónok Neki és áldozok,
és megsiratom Őt, ki elment.

A doktor bácsi.

A doktor bácsi.

Áldott aranyember.

Világító, nyugodt szemei kékek.

Komoly szigorral lép be a szobába,
szemébe nézek és csöppet se félek.

Borzongva érzem biztos újjait,
ha kis, sovány bordáimon kopog.

Ősz bajusza a fagytól zuzmarás,
hideg kezén arany gyűrűsorok.

Oly tiszta és oly jó. Ő ír medicínát,
keserűt, édest, sárgát vagy lilát.

Az ő kezéből hull a paplanomra
nagynéha egy halvány, szelíd virág.

Rá gondolok, ha szörnyű éjszakákon
párnáimon oly egyedül sirok.

Ő az egészség és a bizonyosság,
titkok tudója és csupa titok.

Gazdag, nyugodt. Nehéz bundája ott lóg,
prémét szelíden prémezi homály.

De elmegy innen és itthágy magamra,
színházba tér, vagy csöndbe vacsorál...

Ilyenkor látom otthon s páholyában,
amint valami víg tréfán nevet.

De kék szeme egyszerre elsötétül,
rám gondol, mit csinál a kis beteg?

A béke ő, a part, a rév, az élet.

Jaj, hányszor néztem jó arcába hosszan,
míg ájuló álomba lengve árván,
kis ágyamon, mint egy bús, barna bárkán,
ködös habok közt ringatóztam.

Múlt este én is jártam ottan.

Múlt este én is jártam ottan.
Hogy bíbor lázban hánykolódtam,
az üvegajtó állt elém,
a zajtalan, a hangtalan,
csupa ezüst, csupa arany,
a sarka tűz, kilincse fém.
Az üvegajtó állt elém,
üvegje köd és alkonyat,
bámultam benne arcomat,
s mint víziárny lengett felém,
akár vak tükrök lemezén,
hogy bíbor lázba hánykolódtam.
Néztem közelről meghatottan,
ez az ajtó, ismertem én,
ezen suhant el kisöcsém
s ezen a bűvös, tükrös ajtón
ment el, mikor leszállt az alkony,
kis, kékszemű húgom, szegény,
már régesrég ismertem én.
Csupán egy tükör az egész,
aki belenéz, belevész,
és aztán nincs többé remény,
egy kép az üvegen kilobban.
Múlt este én is jártam ottan.

Ó, a halál.

Ó, a halál.

Mi ismerjük csak, pici gyerekek.

Utunkba áll,

s könnyes, pityergő szájunk megremeg.

Ó, a halál.

A játszótársunk és tréfál velünk.

Rohanva száll -

Ő a fogó – és jaj, jaj, jaj nekünk,
tépázza gallérunk, ijedve forgunk,
és kacagás közt betöri az orrunk.

Kutakba látjuk, mély vizek felett,
sötét szobákba kuksol reszketeg,
lepedőben – így mondta épp a dajka -
kasza van a kezében, nincsen ajka,
és fondoran vigyáz,

mikor suhan az esti láz,

s a hőmérőn, ha ugrik a higany,
csontos markába hahotáz vigan.

Övé a bál,

Ő a halál.

Farsangos éjen a nagyok mulatnak,
de kis szobánkba fekete az ablak,
az éjbe kint

Ő ránk tekint.

Mi gyermekek, mi küszködünk vele,
s játékpuskánkat fogjuk ellene.

Még büszkén vallom, hogy magyar vagyok

Még büszkén vallom, hogy magyar vagyok,
És nagyapám, a régi katona
hallgatja mosolyogva, boldogan,
sebforradástól lángol homloka
s én térde közt, hadarva szavalok,
hogy győznek mindenütt a magyarok.
Csak a szeme borul el néha kissé:
Jaj, meg ne tudja ez az árva gyermek,
hogy vannak messze, különös világok,
s aranyba nyílnak a versailles-i kertek,
jaj, meg ne tudja és ne lássa őket,
ne lássa fényük és ne hallja hangjuk,
a magyar szó a hét szilvafa alján
körötte most még mint tengermoraj zúg.
Óvjatok édesen az édes álmát,
mint álmát a szegény beteg gyerekeknek,
hogy meg ne tudja, élete nem élet,
és meghalt már, bár alig született meg.
Jaj, meg ne tudja, hogy hiába minden,
ha dalol és ha a távolba lát,
mert néma gyermek minden kismagyar,
s a Nagyvilág nem érti a szavát.

Azon az éjjel

Azon az éjjel
az órák összevissza vertek.
Azon az éjjel
holdfényben úsztak mind a kertek.
Azon az éjjel
kocsik robogtak a kapunk alatt.
Azon az éjjel
könnyben vergődtek a füledt szavak.
Azon az éjjel
égett szobánkba gyertya, lámpa.
Azon az éjjel
féltünk a borzasztó homályba.
Azon az éjjel
arcunk ijedt volt, halavány.
Azon az éjjel
halt meg szegény, ősz nagyapám.
Azon a reggel
csupa rokon jött, sirató nép.
Azon a reggel
sűrögtek az öreg mosónék.
Azon a reggel
kendővel kötötték fel gyöngye állát.
Azon a reggel
lassan vezettek a földúlt szobán át.
Azon a reggel
rozsdás pénzt tettek kék szemére.
Azon a reggel
riadtan bámultam feléje.
Azon a reggel
csak hallgatott makacs ajakkal.
Azon a reggel
olyan volt, mint egy néma angyal.

Már néha gondolok a szerelemre.

Már néha gondolok a szerelemre.
Milyen lehet – én Istenem – milyen?
Találkoztam tán véle messze-messze,
valahol Andersen meséiben?
Komoly és barna kislány lesz. Merengő.
A lelke párna, puha selyemkendő.
És míg a többiek bután nevetnek,
virágokat hoz majd a kis betegnek.
Ágyamhoz ül. Meséskönyv a szeme.
Halkan beszél, csak nékem, soha másnak.
Fájó fejemre hús borogatást rak.
És kacagása hegedű-zene.
Egy lány, ki én vagyok. Hozzám hasonló.
Különös, titkos és ritkán mosolygó
Az éjbe néző. Fáradt. Enyhe. Csöndes.
Csak szétekint, és szobánkba csönd lesz.

Az iskolában hatvanan vagyunk.

Az iskolában hatvanan vagyunk.
Szilaj legénykék. Picik és nagyok,
s e hatvan ember furcsa zavarában
a sok között most én is egy vagyok.
Ez más, mint otthon. Festékszag, padok,
a fekete táblácska és a kréta,
a szivacs hideg, vizes illata,
az udvaron a szilfa vén árnyéka,
s a kapunál – az arcom nézi tán? -
egy idegen és merev tulipán.
Ez más, mint otthon. Bús komédia,
lélekzet-visszafojtva, félve nézem,
hatvan picike fej egyszerre int,
s egyszerre pislant százhusz kis verébszem.
Hatvan picike, fürge szív dobog,
hatvan kis ember, mennyi sok gyerek.
Amerre nézek, mint egy rengeteg,
kezek, kezek és újra csak kezek.
Mint kócbabácskák a török bazárba,
egy hús terembe csöndesen bezárva,
az orruk, a fülük, mint az enyém,
s a feje is olyan mindenkinek.
Mivégre ez a sok fej, kéz, fül, orr,
sokszor csodálva kérdezem: minek?

Mostan színes tintákról álmodom.

Mostan színes tintákról álmodom.
Legszebb a sárga. Sok-sok levelet
e tintával írnék egy kisleánynak,
egy kisleánynak, akit szeretek.
Krikszkrakszokat, japán betűket írnék,
s egy kacskaringós, kedves madarat.
És akarok még sok másszínű tintát,
bronzot, ezüstöt, zöldet, aranyat,
és kellene még sok száz és ezer,
és kellene még aztán millió:
tréfás-lila, bor-színű, néma-szürke,
szemérmertes, szerelmes, rikitó,
és kellene szomorú-viola
és téglabarna és kék is, de halvány,
akár a színes kapuablak árnya
augusztusi délkor a kapualján.
És akarok még égő-pirosat,
vérszínűt, mint a mérges alkonyat,
és akkor írnék, mindig-mindig írnék.
Kékkal húgomnak, anyámnak arannyal:
arany-imát írnék az én anyámnak,
arany-tüzet, arany-szót, mint a hajnal.
És el nem unnám, egyre-egyre írnék
egy vén toronyba, szünes-szüntelen.
Oly boldog lennék, Istenem, de boldog.
Kiszínezném vele az életem.

Ti, akik zárt ajtók előtt szepegtek,

Ti, akik zárt ajtók előtt szepegtek,
kis társaim, az éji hidegen,
játékaim nem adom oda nektek,
mert véretek makrancos-idegen.
Garaboncások, vásott ördögök,
a hajatok lóg, zöld a körmötök,
ordítottok, és ha ajtónkat kitárnám,
az üveges-szekrénynek rontanátok,
zengetnétek tűtülő harsonátok,
és szánkáznátok szőnyegünk virágján.
De azt akarom, tisztán és fehérén,
legyetek vígak és bársonyba-járók,
a kezetekben egy nagy arany-érem,
s hódítsátok meg az egész világot.
Tinéktek is legyen, ami enyém,
arany-rétes, habos krémeslepény.
És menjetek tovább, kis szőszke hajjal,
kék nyakkendővel menjetek tova,
legyen tiétek az alkony, a hajnal,
a kincs, a gyémánt, a vizit-szoba.
Legyen minden cukrászda a tiétek,
a méz, a bonbon és a karamell,
és szoptasson ez a kegyetlen élet,
mint egy szelíd és lanya anya-mell.

Ó, hányszor látlak mégis bennetek

Ó, hányszor látlak mégis bennetek,
kis testvérekéim, rongyos gyermekek.
Deres kertekben, ablakom alatt,
ott lázadoztok ti ijesztve, némán,
kézubbonyos, halálra-szánt csapat,
a hóba, ködbe, fenyvesek árnyékán.
A pici kőműves mily csatakos,
milyen fakó a pöttön lakatos,
az ács fia, mint Jézus, oly csodás,
pörölyt emel a kicsike kovács,
sír a bognár, az asztalos fia,
egész, egész gyermek-ármádia.
Apámat hívnám, de ő alszik mélyen,
a messzeség zenél a messze éjen.
És nézem őket és siratom őket
az éjjeli, makrancos zendülőket.
Harcolva árnnyal és meleg szobával,
nyitott szemmel velük szövetkezem,
és ablakon és véren-sorson által
őnékik nyújtom úri, kis kezem.

Este, este...

Este, este...

Árnyak ingnak,
és bezárjuk ajtainkat,
figyelünk a kósza neszre,
egy vonatfütyt messze-messze.
És a csend jő.

Alszik a homályos éjbe
künn a csengő.

A díván elbújik félve.

Szundít a karosszék.

Álmos a poros kép.

Alszanak a csengetyűk.

Alszanak már mindenütt.

A játékok, a karikahajtók,
a szegény tükör is hallgatag lóg.

Ó, néma csengetyűk.

Az órák is félve üt.

Alszik a cicánk s a vén szelindek,
föl ne keltsük – csitt – e sok-sok alvót.

Alszanak a régi réz-kilincsek
s alszanak a fáradt, barna ajtók.

Mikor az este hirtelen leszáll,

Mikor az este hirtelen leszáll,
olyan a kertünk, mint a temető.
Szomorkodik a vén jegenye-szál,
s a hold ezüst lepelbe leng elő.
Sápadva bolygom át a régi kertet,
a vén akácok látnak s megijednek.
A kisgyerek lehúnyja a fejét,
és fél az éj. És reszket a setét.

A kis mécs.

A kis mécs.

Az este bús cselédje.
Álmosan virraszt az asztalon.
S az olajfoltos tálcára nézve
sercegését némán hallgatom.
A szobánk csöpp napja. Álom.
Az arany olaj az árnyon,
és a fény folyó arany,
szerteömlő, szóttalan.
És a fülke csodapalota.
Éji rémek lengenek tova.
Csöndesen vetik az ágyat,
és a párna
barna árnya
a fehér ajtóra bágyad.
Félszeg árnyék-figurák,
mind kevélyek és furák.
Egyik a felhőkbe nyargal,
másik hadonáz a karddal
és a párnát egyre rakjuk,
ferdül-fordul az alakjuk,
melyet szorgos fény kimintáz.
Panoráma, esti színház.
Hordjuk a fehér petrencét,
s nő a vánkos furcsa tornya,
a kis ajtón – messze emlék
hullámozva, ringatózva.
Égig ér már
a kevély vár:
száz alak omol le s újra felkel.
És mi szívdobogva nézzük,
félve sandítunk feléjük,
az éjben rubinpiros fülekkel.

Mi ez, mi ez?

Mi ez, mi ez?

Szűz Mária.

Mi ez, mi ez?

Isten fia.

Védd meg szegény kisgyermeked.

Alázatos szívem remeg.

Fehérlő orgonák közt jártam,

és egy leány a mély homályban

haragoszöld lombok között

vetközködött, öltözködött.

Olyan volt, mint egy kis cukorbaba.

Fehér hátára hullt sötét haja.

Cikáztak az aranyoszöld legyek

a fekete földön, s ő nevetett.

Hogy nevetett.

Mondd, mit akarhat tőlem Ő,

miért fél így a remegő,

bús kisgyerek?

Azóta folyton erre gondolok csak,

a tárgyak álmosan forognak.

Jaj, jaj, nincs erre szó,

léleketállító

gyönyör

gyötör.

Kiszárad tikkadt ajakam,

és sírok, szégyelem magam,

és lángvörös lesz a világ,

az arcom ég, pirulva, forrón,

és délután vérzik az orrom,

látok ezer tűzpántlikát

és látom Őt – oly szenvedő és halvány -

a padlásunk derengő rejtekén,

zöldszinű homályon, sárga szalmán,

és minden este korán fekszem én,

s akárhová megyek, mindig felém jön,

a zongoraszobában, az ebédlőn,

és lihegek és ég szemem,
s álmatlanul dadogok Néki, Néki
és a szemem a szoknyáját letépi,
és látom Őt, Őt meztelen.
Én Istenem.
Nézd, kis karom milyen sovány.
Milyen zavaros a szobám.
Mi lesz velem?

Én félek.

Én félek.

Az élettől és sötétől,
mely mindenütt kegyetlenül elér.
Ha száll a nap,
az ablakom alatt
hullámozik az ismeretlen éj,
a végtelen és ismeretlen éj,
egy tenger – vészesen és feketén -
csöndes sirásom benne elmerül,
mint holt madár a tenger fenekén,
a kisgyerek magába sír szegény.
Sírok, sírok, mindig csak egyedül,
és senki meg nem értett még soha.
Oly ismeretlen ez a Nagyvilág,
s olyan borzasztó a sötét szoba.
Lábujjhegyen kell járni a világban,
az éjszakában annyi a vonat,
mely összerág és széttöri gerincem,
s vígan megőrli fájó csontomat.
Az éjszakában annyi rém, kísértés,
golyó, kötél, bitófa, kard remeg,
s hegyes fülekkel, hiéna-szemekkel
leskelnek rám a gonoszemberek,
kik vascipőbe jönnek egyszer értem,
bőszült ököllel döngetik az ajtóm,
ecetet adnak, hogyha inni kérek,
s fölráznak, ha alélt fejem lehajtom.
Minden bokorban leskelődik egy-egy,
nincs menekülni egy picinyke rés.
Ó, jaj nekem, oly fürgék a gonoszak,
s olyan sok a halál, a temetés.
Zörgő szekéren az Idegenember
tudom, hogy elvisz engem is egy éjjel,
s szegény anyám az ablakunkra rogyva
néz majd utánam könnyes, kék szemével.

Ódon, ónémet, cifra óra

Ódon, ónémet, cifra óra
áll a szekrényünk tetején,
szálló korok bölcs bámulója
közönyösen tekint felém.
Aranycirádás, pici tükrén
még mosolyog a rég letűnt fény,
de már nem úgy, mint hajdanán,
mert ő ütötte el az éjfél,
mikor meghalt a szépnyám,
fehér, mosolygó szépnyám.
Már nem vakít ragyogva többet
a sápadt alt-Wien-porcelán,
parókás, farsangos időknek
parfümjét leheli reám.
Nehéz, tömjénes, cukros illat,
a lelkemig fáj, szívemig hat,
s a múltat visszaálmodom,
hogy ez aranyló óra mellett
az apám játszott egykoron,
apám nevetgélt egykoron.
Ha künn az alkony álmokat hív,
cseng-bong a titkos, méla hang,
és babonásan átmorajlik
a dallamos üvegharang.
A zúgó ércgyűrűn fölédred
valami szunnyadó kísértet,
s szellem-szaván dalol, dalol,
mint hogyha egy halk, bánatos hang
beszélne a sírok alól,
felelne a sírok alól.
A régi óra egyre jár csak,
mint egy tipegő nénike,
körttem árnyak, éji árnyak,
szemem könny és köd lepi be,
mert félve sejtem, érzem-érezem,
hogy elsápadnak majd egy éjen

az apró arany-angyalok,
s ez óra veri el az éjfél,
ha majd egy éjjel meghalok,
ha egyszer én is meghalok.

Lánc, lánc, eszterlánc,

Lánc, lánc, eszterlánc,
eszterlánci cérna,
kisleányok bús körében
kergetőzöm én ma.
Nincs semmi aranyom,
jobbra-balra löknek,
körbe-körbe, egyre körbe,
láncán kis kezöknek.
Merre menjek, szóljatok,
hátra vagy előre?
Az erdőbe megbotoltam,
egy nagy, csúnya kőbe.
Voltam én is jófiú,
Istenem, de régen,
csigabigát én is hívtam
kűnn a régi réten.
Verset mondtam én is ám
gilicemadárra,
magyar gyerek gyógyította,
török gyerek vágta.
Jártam az erdőben is
csillagot keresve,
aranykapun én is bújtam,
és aludtam este.
Nézzetek rám, húgaim,
éjjel most nem alszom,
bámulom a holdvilágot,
véres már az arcom.
Nézzetek rám, lelkeim,
a cipőm levásott,
körmeimmel, kárörömmel
csúnya gödröt ások.
Szánjatok meg, szíveim,
rongyos a kabátom,
szédül a lánc, szédül a tánc,
már utam se látom.

Szeretem a láncot én,
de úgy fáj e sok lánc,
szeretem a táncot is én,
csak hogy ez pokoltánc.
Engedjetez innen el,
hagyjatek magamra,
este szépen süt a lámpám,
este jó a kamra.
Hagyjatek szaladni még,
tündérekbe hinni,
fehér csészéből szelíden
fehér tejet inni.

Akárcsak egy kormos szénéégető,

Akárcsak egy kormos szénéégető,
fekete az apám és szigorú,
nem csókol meg, sohase nevet ő,
a homlokán titokzatos ború.
Mért nem beszél? Mi szótlantul eszünk,
s ő fölkel és a csillagokba turkál
egy hosszú csővel, a temetőútnál,
de sose mutat csillagot nekünk.
Csak nézem őt. Körötte száz csoda,
korongok, mérgek, kémszerek pora.
Olyan tudós, erős, akár az Isten.
Ha nála aluszom és a homályon
lidérceket idézek, szinte várom,
mikor zörget rablókéz a kilincsen,
hogy összetörje és vadul lelője...
Úgy szeretem s félek vacogva tőle,
és félek, hogy egyszer a fegyverével
ennen koponyáját loccsantja széjjel,
vagy elmegy innen, nem jó sose vissza,
s vérben, halálban omlik el a titka.
Ha elmarad, virrasztva sírok éjjel.
Ilyenkor kimegyek.

Az udvar alján

kel az újhold – oly vézna, furcsa, halvány -
olyan, mint egy arcél. Oly hallgatag,
akár apám kemény és sárga arca
egy fekete keménykalap alatt.

Apámmal utazunk a vonaton.

Apámmal utazunk a vonaton.
Hideg, sugáros, éji nyugalom.
A szunnyadó csöndesség lomha, mély,
de ébredesz, hallucinál az éj.
Fázik az erdő, csontkemény a föld,
a dermedő ég alja sárgazöld.
Itt-ott egy oszlop, éjsötét palánk,
benn a kunyhókba késő lámpaláng.
Egy folt az éjbe, szürkülő, fehér.
Egy ember. Egy hóban rekedt szekér.
Valami zaj, valami halk sirás.
Egy csillag árnya? Vagy valami más?
Fekete, nagy ijesztő szélmalom.
Kék hold cikázik a fehér tavon.

Egy téli délben.

Egy téli délben.

Jött a kanyaró.

Piskótát adtak enni s fanyar, ó-
bort inni, és mikor kezem
törültem,
vörös kesztyű volt rajta és
örültem.

A piskótának és a régi bornak
s a kesztyűnek, melyet lassan, vigyázva
viseltem én e túlvilági lázba,
csókokra nyújtva, mint egy kis bibornok.

Anyuska régi képe.

Anyuska régi képe.

Jaj, de édes.

Itt oly fiatal még. Tizenhat éves.

Mellén egy nagy elefántcsont kereszt.

De dús, komoly haján, bársonyruháján
titkos jövődők szenvedése rezg.

Keze ölében álmodozva nyugszik

karperecek, gyűrűk súlya alatt,
és könnyen az asztalra könyökölve,
feje előrebillen hallgatag.

Oly idegen így. Olyan ismeretlen.

Tündéri ábrándok menyasszonya.

Csak a szeme nevet rám ismerősen,
két mélabús, merengő viola.

Csak kék szemében ismerek magamra,
mely eljövendő álmoktól homályos
s rettegve a bús végtelenbe réved.

A lelke már körötte szálldos.

Szegény anyám csak egy dalt zongorázik.

Szegény anyám csak egy dalt zongorázik.

Egy árva dalt. Azt veregeti folyton,

és megbicsaklik elefántcsont ujja

a fekete-fehér elefántcsonton.

És elfelejti, próbálgatja egyre,

és szállni vágy, mint vérző sas a hegyre,

mert szállni tudna, szállni és röpködni,

de visszahúzza újra ezer emlék.

Ezt zongorázta kisleány-korában,

s mikor apuskával egymást szerették.

Ezt próbálgatta, amikor születtem,

és megtanulta, elfeledte csendben.

Jaj, mennyi vágy van benne, hosszú évek.

Egy szürke dalban egy szent, szürke élet.

Hogy össze nem rogy a szobánk alatta,

hogy össze nem rogy menten, aki hallja.

E dalban az ő ifjúsága halt el,

s a semmiségbe hervadt vissza, mint ő.

Kopog-kopog a rossz, vidéki valcer,

és fáj és mély, mint egy Chopin-keringő.

Én öngyilkos leszek...

Én öngyilkos leszek...

mondom kesergőn.

Csak nézzen rám valaki görbe szemmel,
úgy felkötöm magam a városerdőn,
vagy revolverrel, mint sok más nagyember.
Akkor aztán sírhatnak miattam,
leragadt szemmel, sárgán, mélyen alszom,
rózsák között, kék fátyolokban arcom,
s ha hívnak is, nem szólok sohatöbbé.
Az ostorom, csigám öröklí öcskös,
a bélyegkönyvet valami közömbös,
a kisszínházam a kicsi hugom,
vagy egy parasztfiúcska, mit tudom.
Úgy elmegyek, hogy aztán sose látnak.
Csak kiskabátom kérdi reggel: hol van?
Úgy itt hagyom ezt az egész világot,
amelybe annyit, ah annyit csalódtam.
"Szegény fiú" mondják majd hangtalan,
"egy pici angyal felrepült az égbe",
s egyszerre roppant sajnálom magam,
s én is szepegve suttogom: "Szegényke"...

A rokonok.

A rokonok.

Szelídek és nyugodtak.

Ez székely, az meg lágy és bús magyar.

Dülledt szemekkel hajnalig boroznak,

az egyik régi verseket szaval,

hogy mikor Pesten iskolába járt,

mint tépte a rózsákat és a lányt.

A többi sóhajt, ejh-hajh, megvirrad még,

és megvirrad, a nap fejükre süt,

légypöttyös a tapéta és a falkép,

az abroszon boros, kopasz fejük.

Pontos öregurak, kik messze estek

s most andalognak régi romokon.

Pipáznak, néznek és mozdulni restek.

Én már tudom: ez a *szelíd rokon*,

az néha jön sötétlő délutánon

a tornácunkra, ozsonna-időn.

Ő a *szegény rokon* és sírva szánom,

mert idegen portánkra enni jön.

Ez tréfás úr és macskabajsza szúrdos

és tarka, mint egy rút törökbazár.

Csupa illatszer, csat és gyűrű, szurtos,

fülén virzsínia és szalmaszál.

Vadászkalapján tollak, össze-vissza,

az élceit ki sem veszi zokon.

Vén nőcsábító, kártyás és borissza.

Én is nevetem: a *bolond rokon*.

De élt egy édes-édes rokonom,

mint a mesében, és az arca arcom,

s én róla, róla, róla álmodom,

mivel megölte a láz és az asszony.

S a rege szól: Sokat járt szoknyalesre,

egy színésznőt várt télen minden este,

egy csipkezebkendő lett a halála,

s elment regényes szívvel és mosolygón,

szelíd fejét csak pár barátja látta

egy téli éjen, az üvegkoporsón,
nyitott szemekkel, hittel, bízva, bátran,
egy seb a száján, vérköd és szivárvány,
egy hős, modern szalonkabátban,
ki elbukott a szerelem csatáján.
Úgy érzem őt. Ő a regék regéje.
Arcképe a hideg szalonban állt.
Hányszor futottam hozzá fázva-félve,
s szívtam magamba a hideg halált.
Imádom arcát. Olyan régimódi.
A nyakkendő, mint vékony tintacsorgás.
Fáradt szemek. Nők bátor bámulói.
Biedermeier-fej. Ah, én sem vagyok más.
És szenvedő száj. És nemes kezek.
Ilyen leszek, igen, ha nagy leszek.
És álmodom – rózsája hova hullt?
És hol van most? – gondolkozom felőle.
És int nekem az arckép és a múlt
és egy színésznő régi keszkenője.

Öreganyó.

Öreganyó.

Karszékben trónolsz,
s nagy barna, bámuló szemed
nehézkesen és furcsa fénnel
reánk mered.

Redő-gyűrűs, fekete arcod
mindíg nyugodt, mindig komor,
mint a halottak tiszta képe,
mint egy szobor.

Tipegve járkálunk körülöd,
tűnik év évre, percre perc,
s te egyiptomi gráciával
csak integetsz.

Száraz bőrből, kék eredből
a boldog ősz nyugalma száll.
Nem győz terajtd már az élet,
sem a halál.

Elébed állok, s néha mintha
az idő szárnya csapna rám.
Bámullak tágranyílt szemekkel,
öreganyám.

Halottak napján.

Halottak napján.

Este, hogyha hallom,
hogy áhitatra kondít a harang,
elálmodozom a bűgő harangon.
Hogy szól puhán a halkult, tompa hang,
hervadt ruhában ébred a gyermekkor,
mely a szívemben porladoz, alatt.
Imádkoztam mint kisfiúcska ekkor,
vékony kezem megfogta jó anyám,
szemembe nézett mélyen s átölelt jól.
Féltem. Fakó volt arcom, halavány.
A lámpatenger kék, beteg derűjét,
az őszi fényt tükrözte vissza tán.
Künn szürke, rémes volt az ónszinű ég,
a lelkem ott járt a sírok között,
s a víziók egymást riogva űzték.
Fénylő ébenfa-zongoránk fölött
két gyertyatartó szomorúan ezüstlött,
tágas szobánk homályba öltözött.
Künn álmosan borzongott már a hűs köd,
én megbotoltam réveteg imámban,
anyámat néztem, mint egy csöndes üdvöt.
Fáradt imám hozzá szállt s őt imádtam.

Miért zokogsz fel oly fájón, busan

Miért zokogsz fel oly fájón, busan
csöndes szonáta, álmodó szonáta?
A kert mögül mostan felém suhan
az évek árnya, tűnt idők halála.
Egyszerre látok. Látom az anyám.
Némán ül a szűz, hófehér szobába.
A gyertya ég és vár a párna rám,
és sír a pergő, gyöngyöző szonáta.
Kis ujjaim alatt zokog a dal.
Sok régi ábránd újra visszaszáll ma.
Anyám nevet és újra fiatal,
s csak zeng az édes, illatos szonáta.
Az éjszakába suttogón beszél,
és sírdogál fáradtan meg-megállva.
Ma álmom elviszi az enyhe szél,
az ábrándos, ezüstös, halk szonáta.
Olyan, akár egy kisgyerekkacaj,
akár a holdas jegenyéknek árnya,
akár haló ajkon a tompa jaj,
hogy egyre halkul, meghal a szonáta.

A játék.

A játék.

Az különös.

Gömbölyű és gyönyörű,
csodaszép és csodajó,
nyitható és csukható,
gomb és gömb és gyöngy, gyűrű.
Bűvös kulcs és gyertya lángja,
színes árnyék, ördöglámpa.
Játszom ennen-életemmel,
búvócskázom minden árnnyal,
a padlással, a szobákkal,
a fényvel, mely tovaszárnyal,
a tükörrel fényt hajítok,
a homoknak, a bokornak,
s a nap – óriás aranypérez -
hirtelen ölembe roskad.
Játszom két színes szememmel,
a két kedves, pici kézzel,
játszom játszó önmagammal,
a kisgyermek is játékszer.
Játszom én és táncolok,
látszom én, mint sok dolog.
Látszom fénybe és tükörbe,
játszom egyre, körbe-körbe.
Játszom én és néha este
fölkelek,
s játszom, hogy akik alusznak,
gyerekek.

Mély éjeken hányszor nézlek, te Térkép,

Mély éjeken hányszor nézlek, te Térkép,
 hogy sistereg fehéren künn a hó.
Így rohanok egy pirinyó vasúton,
 s ringat tovább egy pirinyó hajó.
Festéktócsádon, a lilán, a zöldön.
 csavargó én, dalolva utazom.
Járok japán, olasz és muszka földön,
 síró vizen és sívó szárazon.
Távolságok és sínek gombolyagja,
 ölembe gombolyul a messzeség.
Hipp, itt a vízen, hopp, most ott a földön,
 hipp-hopp valóra válnak a mesék.
Megszínesül a lázamtól a karton,
 zászlók feszülnek ki a sárga parton.
Az óceánon vezetem a tollam
 azt mondom csöndben: itten nyugalom van,
sápadva mondom, hol kékebb a festék:
 itt viharoktól vemhesek az esték,
és tollammal, ha nem lát senki-senki,
 a festett vízből hínárt emelek ki.
Az ablakon fehért fehérre hímez
 a fagy, akár egy kínai leány.
Apám szivarja füstölög az útra,
 és nesztelenül iszom a teám.
A villanyunk – Aequator napja – lánghol,
 a kis vasút is mintha zengene.
A mély s a messze egy ütemre lüktet,
 és zúgni kezd a térkép tengere.

A kis kutya.

A kis kutya.

Mégis a legszebb állat.

Magasba trónol fönn a vánkoson,

csodálva nézem sokszor órahosszat

és fürge szívverését számolom.

Ha álmodik csontokról és ebédről,

gondolkozom, milyen a kutya-álom?

Milyen lehet az élete, az álma

ezen a vad és végtelen világon?

Szegényke mindig bús. Kérdem, mi bántja,

s virgonc szemem kerüli futva-félve.

Egy néma-csendes bánat titka ködlik

enyves szemébe, barna, bölcs szemébe.

És firtatom: nem szeret úgy-e senki,

s buksi fejét búsán térdemre ejti.

És szólítom: menjünk a kertbe ki,

s lengő fülét lassan leengedi.

Vagy unszolom: hazádtól messze estél?

és mélabúsan önmagába mélyed.

Vagy kérdezem: fáj, úgy-e fáj az élet?

s reám borul, akár egy drága testvér.

És nógatom: szólj a kutyavilágról,

hol testvérkéd, apuskád messze él,

és kutya-házak vannak, kutya-szobrok.

Száját feszítem és mégsem beszél.

Vagy kérdezem: anyácskád gyászolod te

úgye-úgye, hogy nem jö róla hír?

Nem tud beszélni, a kedveske néma.

És sír és sír... Szegény kis kutya sír.

Úgy élünk együtt, két kis idegen,

Úgy élünk együtt, két kis idegen,
valahol messze, mese-szigeten.

A rút varangyot véresen megöltük.

A rút varangyot véresen megöltük.

Ó iszonyú volt.

Vad háború volt.

A délután pokoli-sárga.

Nyakig a vérbe és a sárba
dolgoztunk, mint a hentesek,
s a kövér béka elesett.

Egész smaragd volt. Rubin a szeme,
gyémántot izzadt, mérgekkel tele.

A lába türkisz, a hasa zafir,
a bőre selymek fonadéka,
s regés kincsével elterült
a gazdag, undok anya-béka.

Botokkal nyomtuk le a földre,
az egyik vágta, másik ölte,
kivontuk a temető-partra,
ezer porontya megsiratta,
s az alkonyon, a pállott alkonyon
véres szemével visszánézett.

Kegyetlenül, meredten álltunk,
akár a győztes hadvezérek.

Most itt vagyunk. A tiszta kisszobában.

Szép harc után. A szájunk mosolyog.

Maró fogunk az undort elharapja,
s göggel emeljük a fejünk magasra,
mi hóhérok, mi törpe gyilkosok.

A kis baba.

A kis baba.

Az álmodó baba

öltözködik narancsszín bársonyokba,
a délutánba mélnáz mosolyogva,
s libeg-lebeg kenderszinű haja.

A szeme alvó francia babáké,
a parfümöktől forró feje fáj.

Ah, mért ez a búcsúzkodó finálé?

Nem kell az élet, pompázó parádé,
aranyfindzsákba hűlő csokoládé,
nem kell neki a szende, lenge báj.

Valami fáj, s nem tudja, miye fáj.

És csupa gyász a fényes, enyhe táj,
és szája vérzik (ez a gyenge száj),
mint vérpiros narancs, és fáj az élet,
és fájnak a falon a régi képek,
és alvó lelke önmagába réved.

Fáj, fáj az élet.

És fáj a füstölő, mely szerteszéled

az ó szobán s fülledten ellebeg,

és fáj a zongora (ah, fáj az élet)

ez az utolsó délutáni ének,

a billentyűk oly feketék, fehérek,

s úgy fájnak a kis szőke hercegek,

testvérkéi, kik jönnek reszketeg,

álmodva jönnek csöndesen előre,

ezüstharisnyába, aranycipőbe,

kék bársonyokba, és az ágy előtt

reá tekint szemök, síró szemök,

és elsíratják, ümmögnek szegények,

ah élet, élet, pici baba-élet.

Ah, a baba mily néma, halavány

a délután ravatalán.

Féltizenkettő.

Féltizenkettő.

Messze-messze

a piacunkon színes árnyak.

Vörös napernyők. Lila foltok.

Kisvárosi arany-vasárnap.

Mint déli álmok, délibábok,

úgy lengenek sután repülve

a nyári aszfalt szürke csíkján

a 36° Reaumur-be.

A sáfrányszínű sugaraktól

lankadt lelkem halálra ernyedt.

Mégis sietnek. Hova szállnak?

Úri, szagos misére mennek.

Az Istenük már várja őket

szagosan és aranyba fogva -

öreg, naiv, vidéki Isten -

úgy ül, mint egy pipere-boltba.

Ők nevetnek, integetnek

a hűvös templom bűvös öblén,

és muzsikál és orgonázik

a zene, ima és tömjén.

Künn a sárgára pörkölt nyári kertben

Künn a sárgára pörkölt nyári kertben
a nap tűzzáporától összeverten
haldoklanak a sápadt rózsafák.
Sóhajtvá várjuk mind az éjszakát.
Az elsötétített szobába bent
jár a varrógép... Tikkadt, tompa csend.
Az ablakokban kókadó virág,
az üvegen szivárvány-karikák.
Ebédutáni részeg nyugalom:
csupán az óra kattog a falon,
s a piroscsíkos függönyökön által
beárad a nap tompított tüze,
s egybeolvad a lágy félhomállyal.
De folyosónk oly hűvös és üde,
akár a mély, sötétlő pince lenn.
A ház emészt pihelve, nesztelen,
öreganyó a zöld zsöllyébe dűl,
könyvet, kötést hamar a sutba dob,
pillája csuklik és elszenderül.
Dongók zümmögnek néki altatót.
Az asztalon ott a feketekávé.
Egypár kenyérhéj, pár borosüveg,
friss körték, dinnyék, hamvasbélüek,
s egy régi pápaszem. Öreganyáé.
Kutyánk nyelvelve a márványra dőlt.
Csönd.
A légyfogóink hangosan zenélnek.
Néhány ügyetlen légy mindjárt becseppen
s bután evickél a csípős ecetben.
A konyhában sugárzó rézedények,
színes papírcsipkék és álmos élet,
nagy serpenyők, fényes mozsártörők,
a jég között mázas tejesköcsög.
Két óra. Már nem mozdul semmisem.
Minden pihen.

Ez a beteg, boros, bús, lomha Bácska.

Ez a beteg, boros, bús, lomha Bácska.
Itt félve jár az úri kisgyerek.
Mérges virágok, nyiszlett emberek.
Egy távol torony ferde lángolásba.
Méreggel mart, fehér, virágos orcák.
Lánggal rikitó selymek, rác mennyország.
Nehéz aranypézn a lányok nyakán,
mindegyik oly finom és halavány.
A trombiták estente mint a szörnyek
egy vörös korcsma-ablaktól rőfögnek.
Trágár tivornya, részeg és tunya.
Sír a beteg és méla, szláv duda.
Most reszketek. Azt mondják, hogy mulatnak.
Sipít a síp, csörömpöl minden ablak,
boros az asztal, véresek a kések,
az ördög is föl pántlikázva lumpol,
festett leányok lesnek a zsalukból,
s én meghalok, ha egyszer odanézek.

A napraforgó, mint az őrült

A napraforgó, mint az őrült
röpül a pusztán egymaga,
a tébolyító napsugárban
kibomlik csenevész haja.
Bolond lotyó – fejére kapja
a sárga szoknyáját s szalad,
szerelmese volt már a kóró,
a pipacs és az iszalag,
elhagyta mind, most sír magában,
rí és a szörnyű napra néz,
a napra, úri kedvesére,
ki részeg, s izzik, mint a réz.
Aztán eszelősen, bután
rohan a gyorsvonat után.

Szemem gyakorta visszánéz

Szemem gyakorta visszánéz,
és úgy idézlek,
anyámnak atyja, régi gyógyszerész.
Arcodon mély magány jegye.
Te félreültél,
hogy mulatott cigánnyal a megye.
Azt mondják régi emberek,
tej, szódavíz volt
italod hangos asztalok megett.
Ruhádon nincs egy árva folt,
oly szűzi-rendes,
de körmöd a sok jódtól sárga volt.
Patikus-család hű fia,
könyved se volt több
csak egy latin, ó *Pharmacopoea*.
Bolyongtál a magyar mezőn,
lankadt zarándok,
fájó göröngyre estél könnyezőn.
Hányszor látlak, ifjú fűvész,
alélva menni
egy tájon, hol az inség füttyörész.
Szívedbe méreg és virág,
bot a kezében,
a válladon egy ócska hátizsák.
Ánizs, kamilla, jószagú
gyökér volt benne,
és benne volt, már benne volt a bú.

Ott az a vén, vidéki gyógytár.

Ott az a vén, vidéki gyógytár.
Sokszor benézek én oda.
Öreg karszéke oly kopott már,
és lóg és leng agg bársonya.
Az ablakokon át ki is hat
a patikai furcsa-friss szag.
Fönn dobozok kövér hasa.
Mindegyik egy törökbasa.
A titkok közt szédülten állok,
s kérek álomport, mérgeket.
Én mindenkit megmérgezek.
Megölöm az egész világot,
s a parasztokra gondolok,
mert a parasztok gonoszok...

A patikának üvegajtájában

A patikának üvegajtájában
búsul, búsul
egy gyógyszerészsegéd.
És fuvolája egyre fújdogálja
szegény, szegény
együgyű énekét.
Ha elmehetnék innen messze tájra,
igen, igen,
így szól a fuvola.
Csak menni, menni, mindörökre menni,
tovább, tovább
s nem tudni, hogy hova.
A temetésemen sok nefelejcs lesz,
virág, virág,
virágos sír fogad.
Fiatal szája így ríkatja folyton
búsan, búsan
az ódon sípokat.
Ki tudja, mért, s ki tudja, hogy mióta?
Zenél, zenél,
s ki tudja, hova jut?
Az ablakon lenéz egy szőke asszony,
lenéz, lenéz,
de oly sötét az út.
Olajlámpája vérvörösén ég már,
lobog, lobog
és künn köd és homály.
Kopott ezüstbillentyűkön az újja,
s az ősz, az ősz
ővéle fuvolál...

A rosszleányok – mondják – arra laknak,

A rosszleányok – mondják – arra laknak,
árnyán az odvas és repedt falaknak.
Én láttam egyet. Óriás kalapban.
És arcomat zokogva eltakartam.
A keze, lába oly picinyke volt.
Az ördög küldte s csupa csipke volt.
Színház után ment, csatakos ruhában,
egy utca-sarkon tűnt az éjbe, láttam.
A rosszleány mind arra künn tanyáz,
hol sáros utcán szélbe leng a gáz.
Úgy látom őket. Szájuk fázva reszket.
Hideg testük, akár a szín-ezüst.
Előttük lángol egy förtelmes üst,
s kígyóvért isznak és békákat esznek.

A délután pezsgett a poros utcán,

A délután pezsgett a poros utcán,
mint az aranybor,
s egyszerre este lett.
És úgy megváltozott az utca akkor,
savanyú holdfény lett a sugarakból,
a tűzorból ecet.

Az első ős.

Az első ős.

Jaj, az de szomorú volt.

A híg eső sötéten csepegett,
és kézilámpással, rozoga pallón
ballagtak el a szótlan emberek.

Csak erre emlékszem. Még néha arra,
hogy halt meg a kertünkben egy virág,
s a zöld gyepen sárgálló délutánon
cikáztak a virgonc, fehér cicák.

De estefelé fojtott már a füstszag,
csak a gyümölcs mosolygott a rudon,
gyertyával jártak a pincék homályán
s lopótökkel bort hoztak, úgy tudom,
a vén pohárba, esti lakomára.

Mind, mind nevettek, én voltam csak árva,
és fájt a szépség és a csillogó bor,
és fájt az ős és a zenés szüret,
a sár, a szél, a nyár bús nevetése,
a nagymamák, kik kéklő szemüket
rám csillogtatták pápaszemen által.

És fájt az est, mikor az emberek tárt
csűrükbe vitték a dús, szőke termést,
s rézkotlákban főzték a szilvalekvárt.

A kerti székeket is mind behozták,
és gyertya mellett a szobában ettünk,
mint temetésre, kongott a harangszó,
és a tűnő vár settengett megettünk.

Kis nyári ruháim is eltemették
egy zöld ládába, ott tavaszig sírtak,
s nyomukba – hűvös, józan, őszi tömjén -
halálosan fojtott a naftalin-szag.

Ilyenkor elfutottam a szobámba
az orvoságos-üvegek közé,
és néztem, hogy repül le néma gyásszal
az est a csapzott, tarlott táj fölé.

Kis ujjaimmal csendesen doboltam
a lágyan összeizzadt üvegajtón,
a konyhában daloltak a cselédek,
a szél valamit keresett sóhajtón.
És amikor már mindenütt sötét lett,
az ágyba megöleltem kisöcsémet.
Aztán pihegve sírtam egymagamban,
a fákra néztem, lombjuk úgy zugott,
Titokzatosan bámultak szemembe,
mint rongyba burkolt, ázott koldusok.

Ha néha-néha meghal valaki,

Ha néha-néha meghal valaki,
egy délután ordító trombitákkal
viszik a megdöbbsent utcákon által,
s egész nap ezt a zenét hallani.
Oly bánatos, olyan igénytelen
a pap, a pluviále és a szolgák,
vörösre sírt orrokkal a rokonság,
a gyászszegélyes kendők a szemem,
s később a hanton, ha az este jön,
magányos sírás künn a temetőn,
egy anya, aki gyászruhába, sírva
kis pléhkoszorút igazít a sírra...
De mégis gyönyörű ez, s kis szívemben
valami mondja, hogy ez az egyetlen,
csupán ez a nagyság, mely itt megy el,
és bánatomra harsogón felel
a trombiták kövér, aranylótorkán
egyekbe zengő beethoveni orkán.
A hangszerek a ködös égbe nőnek,
és este, este a felhő-mezőnek
szélén gyakorta látom,
hogy gázol a homályon -
csupa köd, zene, fellegek -
egy óriási gyászmenet.

Egyszer pedig magamba mentem.

Egyszer pedig magamba mentem.

A fák között egy éji ösvény,
amelyre rávetette fösvény
világát néhány éji csillag.
Valami zúgott a homályban,
és nem tudtam, hogy az a szél volt.
Ezüsthináros volt az égbolt,
s nem tudtam, a hold fürdik ottan.
Csak hallgattam a szél zugását,
csak néztem a vékony korongot,
mely egy fa tetején borongott,
és sárga volt, akár a boltban
a savanyú citrom-cukor.
És szállva-szálldostak az éjben
a reszkető, remek rakéták,
a siető, sebes staféták,
és százezer és millió volt,
angyal, sugár is trillió volt.
A lombon, a sötét farácson
intett egy mennyei karácsony
Egy nagy csillag, mint aranyalma
érett és súlyos reszketéssel
kísértve lebegett felettem,
és én kezecskémmel levettem,
hazavitem, ágyamba dugtam
s ingembe tűztem éjszaka...

Kip-kop, köveznek.

Kip-kop, köveznek.

Itt van a tavasz.

Hajnalba száz kalapács zaja ébreszt.

És hallgatom ágyamból a zenés neszt.

Mily csiklandó és édes és ravasz.

Tavasz, tavasz. Az utcánkat javítják.

Mostan fölajzzuk a csigát, parittyát.

Tavasz. Libeg az udvarunk egén fönt

a sárga, kék és rózsaszínű léggömb.

Kip-kop, zene az élet, muzsika,

láng ég a fákon, a bokor zöld oltár.

Mostan miséznek a kis madarak,

és a szobákban is ezer titok vár.

Dal zeng, ha megütöm a képet, asztalt,

zenél az élet, a cipőm, az aszfalt.

Most mint a léggömb, szállani szeretnék.

Mily csiklandó és édes és ravasz

a zöldbe bújni s enni a cseresznyét.

Cseresznyepiros, zöldarany tavasz.

Az áprilisi délutánon

Az áprilisi délutánon
dalt hallani egyszerre, távol.
Az illatos, japáni égből
hull a napfény és hull a zápor.
Tömjénezz a tavasz a légben,
virágos ágon kancsi fény ég.
Kis, ideges lányok kacagnak,
veri az ördög a feleségét.
Nyílt arccal isszuk az esőt fel,
agyunkba rózsaszínű láz kap.
Vékony, ezüst esőfonálon
dévaj angyalkák citeráznak.
Kigyúl a táj. Milyen vihar volt.
Villám se lobbant, ég se dörgött.
De láttuk a két ősi titkot:
itt járt az Angyal és az Ördög.

Mi van még itt?

Mi van még itt?

Egy kis fürdőhely is.

Szegényes, kedves és titokzatos.

Kies liget. A levegője friss.

Láncot csörget az öreg csónakos,
és ladikot bocsát a néma tóra.

Tánccal, zenével hív az esti óra,
s hajnalba már – csiklandozós nagyon -
új zene veri furcsa ablakom.

Oly idegen az ágy, a gyertya, szék.

Repedt tükör. A függöny furcsakék.

Távol a fák között egy tarka bolt áll,
messzire fénylik ferde bábuja.

Emlékpohár, síp, gyöngy, göröggyufa.

Vörös karbolpor rossz kanálisoknál.

Kérdeműlt, olcsó romantika.

De ősz felé, jaj ősz felé, de bús itt.

Az erdő fáj. Ledobja koszorúit,
s üres lesz a sok ócska kalyiba.

A tó, a tó is őszi ködbe búvik,
és döng a szúnyog az ablakszítán,
picike, véres, cincogó cigány.

A nyár kisért. Munkálkodik a pók,
a kikötőbe pállnak a hajók,
s a fürdőházba kikukucskál árván
a rozoga zuhanyból egy szivárvány.

Az esti parkon kertel a halál.

A tó körül láz, békanyál...

És azután a híves, holdas esték.

Itten nyaral az inség és betegség
alélt napon, vénasszonyok nyarán.

Sok béna aggot párnaszékbe tolnak,
s tengő raja a vénkisasszonyoknak
az árva nyártól búcsuzik talán.

Az őszi vendéglőn szegény idillek.

Egy álmos úr. Előtte sör, szalámi.

A sánta pincér piszkos frakkban illeg,
s a kutya nem győz a falatra várni.
Késői évad. A szobák is olcsók.
Egy bús öreg motozgat este itt
a part körül, és megmeri a korsót,
s a tóból télre gyógyulást merít.
A tó, a tó! az eleven poézis,
fölötte az ég – s összefoly a két víz -
egymásbaolvad – tág gyerekszemekkel
föl-fölmeredve nézem néma reggel.
A tó, a tó! a messzeség! hahó,
a messzeségbe elvisz egy hajó,
ó álom, áldás, szívdobogtató
tündéri titkok tükre, tiszta tó,
tündéri tó! Az ég is mint a tó,
kék habja oly sejtelmesen inog.
Gyakran keresek rajt egy illanó,
tovább libegő, lenge ladikot.

Milyen lehet az élet ott kívül?

Milyen lehet az élet ott kívül?

Csak néha jönnek a vásárosok
hírt hozva városunkba messziről,
és a markukba sok-sok pénz forog.
Különösek, tarkák és rikitók,
kucsmásak, fázók, mint az eszkimók,
és síp füttyöl és zeng a rossz zene,
varázsitalt iszunk és dob pörög,
megváltozik mindnyájunk élete,
itt vannak a szakállas bűvölők.
A füledt bódében ezernyi nép,
halott királyok, kertek, régi kép,
hercegleányok, messze tengerek,
szemem káprázva megremeg,
s ime ijedve látja,
hogyan tolja fel lélegző, néma arcát
egy vértelen, halálsápadt viaszbab
a sárga délutánba.

A délutánoktól mindig futottam.

A délutánoktól mindig futottam.
Ha jött az árny, s ha nőtt szívem felett,
megbújtam a szobában egy sarokban.
És az egész föld beleremegett.
Egyszer szél és fehérség. Por. Kisértés.
Mindenki valamit keres,
még a homok is ideges.
Otromba zaj
és tompa jaj -
oly elhaló – olyan csodás -
harangozás – vagy motozás -
nincs nyugta sehol nyugtalan szívünknek.
A tikkadt fecskék álmosan röpködnek.
Máskor rikító fény és sárgaság.
A tűz fölgyújtja vágyaink dalát
és nőnek a bűnök s a kisleányok,
s mi nézünk félve, szívdobogva rájuk.
A nap beteg szívünkre süt,
bánatosak a hegedük,
emlékeink hervadtan illatoznak,
halljuk szavát búcsúzó bánatoknak.
Gonosz fejfájás kóvályog felettünk,
parázslanak a kislány szemei,
szoknyáitól meggyúl a levegő,
rá se merünk tekinteni...
Csak babrálunk sárgult arcképeken.
De néha csupa sejtelem.
Ilyenkor elhal a vér éneke
és minden oly üres és fekete.
Gyertyák gyúlnak vihar-váró szobákban,
sajogva lüktet homlokunk.
Fogunk csikorgatjuk és nem beszélünk,
elfordítjuk fejünk...
 Úgy suttogunk.

Jaj, az estét úgy szeretem.

Jaj, az estét úgy szeretem.

Az este egy kis szerecsenyerek,
ki várja csak szerecsenanyját
és addig játszik téveteg.

Lángot fúj a fekete éjszakába,
pufók lámpákat, zengő tüzeket,
mint kisleány, ki néma kedvtelésből
szappangolyókat ereget.

Ilyenkor a szobánk, mint a sziget,

Ilyenkor a szobánk, mint a sziget,
körötte a hideg lég, mint a tenger.
Kis kucsmáinkon zúzmara zizeg,
piros orcával, könnyező szemekkel
hazajövünk. Kezünkbe korcsolya.
Reánk süt a lámpácska mosolya.
És fő a kedves kávé, forr a tej,
a pesztonka peregéért szalad el,
és pihegünk, szemünk bámulva néz,
s a sárga gesztenyén végigcsorog
a rózsaméz.

A sakk.

A sakk.

Feketesárga tarkaság.

Figyelve áll őt a sok tarka báb.

Apám órákig bámul, nézi-nézi,

és visszabámul, nézi őt a sakk.

Szivarfüstben beszélget véle hosszan,

mint egy komoly arab.

Oly jó ébredni.

Oly jó ébredni.

Álmom messzeszédül,
s a tegnapi szobát már láthatom,
ha fuldokolva – az álom vizébül -
a paplanomra nyújtom a karom.
Ez itt a part már.

Ah, de szép, de szép volt
az ébredés csiklandva, tétován,
a mosdótálban a közeli égbolt,
a zongorázás a másik szobán.
Tündéri reggel. A sötét szalonba
apuska zongorázik andalogva.
Ez Mendelssohn. Álombeli ködök.
Úgy hallgatom az ajtó hasadékán
s állok a hangok közt kis ingben, némán,
mint hajnali gyöngyvirágok között.

A húgomat a bánat eljegyezte,

A húgomat a bánat eljegyezte,
és most csak ül, szelíden, csöndben ül
virágai közt, mindig egyedül.
Ő is virág. Hervadt virág a lelke.
A húgomat a bánat eljegyezte.
Az ablakunk mellett csak vár szegény,
a szenvedés hajol szíve fölé,
s ha rózsza nyílik ki, nem az övé.
Csöndes, komoly hajfűrtje a fején
szegényesen busong – fakulva s árván -
mint holt leányé, a koporsópárnán.
És néz. Szelíden, békült, tiszta szemmel.
Zokogni nem tud és nevetni nem mer.
De, hogyha nem lát a szobába senkit,
és elmotoz, vagy ó szekrényeket nyit,
siratja bús, koszorútlan fejét,
és hogyha körülömlí a setét,
a könnye vén csipkék közt hulldogál,
s a szíve, jaj, mint megrepedt pohár -
gyémántpohár – babonásan csilingel,
mert valaki játszott e tiszta szívvel,
széttörte, s most olyan a sóhaja,
hogy néha, ha az én szobámba téved,
rémült imákat suttogok az éjnek
s nem alszom el az éjszaka.
Ő meg csak nézi, hogy a kert alatt
hogy éled újra szüntelen a nap -
bús, sárga nap – s hogy száll a lomha este.
És vár.

Mivel a bánat eljegyezte.

Nagy társaság.

Nagy társaság.

Ó rút macskazene:

Sipítózó, fejetlen áriák.

Egymást ölő, kietlen hangvilág.

Nagybögő-hangok mafla röheje,
malacbandák fortissimója. Solo.

Vérmes bíbor kúrthangok kacaja.

Csupa fonák zaj és hangmaskara.

Részeg citera. Sápitozva szóló.

Üstdob. Cintányér. Őrült, kába lárma.

Nagynéni-bókok sápadt áriája.

Bősz trombiták. Meggárgyult oboák.

Mind oly titokzatos, síró, fonák,
hogy lelkem, ez a néma zongora,

valami fájdalomtól rezzen által,

s míg hahotáz az öröm mámora,

fölhangzik húrjain egy tompa gyászdal.

A nagyanyámhoz vittek el aludni

A nagyanyámhoz vittek el aludni
egy éjjelen.

Sötét bokrok között egy kert kukucskált,
emlékezem.

A félhomályban állt egy üvegajtó,
oly furcsa volt.

Az óra vert, vert, de nem úgy, mint otthon,
dalolt, dalolt.

Vén óra, régi székek, fanyar illat,
kísértetek.

Csordultig telt bánattal pici mellem,
majd megrepedt.

Kiáltani akartam és lerogytam,
mint egy hívő.

Karom kitártam, s hirtelen megállott,
állt az Idő.

Fényképek.

Fényképek.

Az albumban és az állvány
nádas fonatján, a sarok homályán.
Sok pap-rokon, délceg katona köztük.
Kis, furcsa nénikék. Násfák, kösöntyűk,
kesztyűk, legyezők, lenge fátyolok.
Itt egy magas leányzó mosolyog.
Anyám barátnője. Mily hűs, kevély.
Hattyú-nyakát emeli. Már nem él.
Jegesvizet ivott egy báli éjen,
reggelre meghalt, húszéves korában.
Azóta alszik elborulva, mélyen
a szabadkai temető porában.
Élők, halottak. Ez a társaságom.
Olykor magamra hagynak délelőtt,
az életük egyszerre visszalátom,
mikor beszélek egy-egy kép előtt.
Minthogyha kérdenék, ki ez a gyermek?
Figyelnek.
Csak képek.
Az élőkéi mind barnák s nevetnek.
De a halottakéi oly meredtek.
És kékek.

Gyakran megyek el most halotti házak kapujánál,

Gyakran megyek el most halotti házak kapujánál,
hol régesrég vidám nénik és régi bácsik laktak,
és kérdezem titkát a hallgató, konok falaknak,
mért van bezárva a kapu? és várom, visszajő-e
az, aki csöndesen pihen a messze temetőbe.
És néha, hogyha fáj a délután, okosan s komolyan
a barna bőrdívánt nézem, mely mostan is egész olyan,
mint amikor aludt rajta egy régi, kedves ember,
s járok tág termeken némán fősajgó gyötrellemmel
és sírok és csodálkozom,
hogy az öreg díván ma is oly kedves a szívünknek,
s a márványasztalok, ahol régen-halottak ültek,
úgy állanak, mint egykoron.

Jaj, hova lettek a zongorás estek,

Jaj, hova lettek a zongorás estek,
a végtelenből hova-hova estek?
Most oly sötét a házunk, mint a rab-lak,
és fekete és fekete az ablak.
Ki itt, ki ott. Az élet olyan olcsó.
A zongoránk is mint bezárt koporsó.
Csak nézem egyre, és mit úgy szerettem,
egy képet látok, ódon képkeretben.
Itt ültek ők, e vidéki szalonba,
apám játszott őnékik andalogva.
Hangok zümmögtek, babonás varázssal
szivünkre szálltak, fullánkos darázs-raj.
Úgy szúrt a szépség és úgy fájt a bánat,
hogy futni kellett, ki az éjszakának.
Sápadt arccal és túlvilági hangon
szólítottunk meg lányokat a gangon.
Benn az olajos függőlámpa égett,
lábujjhegyen járkáltak a cselédek.
Nénik kötöttek, és a tiszta csöndbe
egy-egy kötőtű rebbent meg zörögve.
A bácsik előtt pettyes, puha, sárga
dohány aranylott a dohányosztákba.
Dús ételek és cukrok kisdéd halma,
sötét rum és bor, datolya meg alma.
Az öregek ültek mélázva szépen,
Kossuth Lajos is fölfigyelt a képen.
Deák Ferenc meg intett véle szembe,
s e nyájas körre néztek elmerengve.
Jaj, hova lettek a zongorás estek?
Kihullt a kép már. A keret üres lett.

Másként halálos csend és néma untság.

Másként halálos csend és néma untság.

Poros akác-sor, vakolatos utcák,
petróleumlámpák és nyugalom,
üveggolyók a kertes udvaron.

Olykor a hárs alatt, árnyas sarokba
kalácsos, tejszínes, hosszú ozsonna.

Vasárnap délután meg tétován,
míg bánatommal egymagamba járok,
a lányok, a buta, vidéki lányok
magyar dalt nyúznak a kis zongorán.

Majd este, a vendégszobába, hátul
borozgató barátok jönnek össze,
és kártya járja, nevetnek dörögve,
s kiküldenek a füstfelhős szobából.

Elmúlt egy hét. Most a varrónő jön meg,
s a nagyanyáim kötnek, egyre kötnek.

Hogy vágyom innen el, el messzire,
hol kanyarog a vonatok sine,
s piros, zöld lámpa lángol biztatón,
oda, a sín felé tárom karom.

És nézek a mozdonyra, póznadrótra,
ott az öröm, ott a világ talán.

De itt maradok s toporgok vivódva,
mint a rabok a börtön udvarán.

Menj, kisgyerek.

Menj, kisgyerek.

Most vége ennek is.

Menj, drága gyermek, édes kisfiam.

A te utad a végtelenbe visz,

de én előttem már a semmi van.

A semmiség. Még egynéhány merész év,

aztán a férfikor s a sárga vénség.

Menj, édesem, bocsáss meg a dalosnak,

ki mostan a színpadra kényszerít,

menj budapesti, bús redakciókba,

némán takard föl szóló sebeid.

Menj a New-Yorkba s kávéházi márvány

ravatalán tanulj újra meghalni,

írigy szemek kereszttüze közé menj,

hadd nézzék benned, mi az irodalmi.

Menj és panaszkodj, hogy az vitt piacra,

ki tégedet legjobban szeretett,

és kirabolva tiszta, kis koporsód,

most kinyitotta halott szemedet.

Mondd, árva vagy és most lettél legárvább -

picike koldus a föld kerekén -

mezítkenül születted, meztelen mégysz...

Menj, menj, szegény.

